

Kathlene, Lyn, 1994. "Power and Influence in State Legislative Policymaking: The Interaction of Gender and Position in Committee Hearing Debates", *American Political Science Review* 88: 560–576.

Mattei, Laura R. Winsky, 1998. "Gender and Power in American Legislative Discourse", *Journal of Politics* 60 (2): 440–461.

Johanna Rickne är verksam vid Institutet för näringslivsforskning.
E-post: johanna.rickne@ifn.se

Wallin, Pontus, 2014. *Authoritarian Collaboration: Unexpected effects of open government initiatives in China*. Växjö: Linnaeus University Press.

Anmälan av Jan Teorell

Jag hade nöjet att den 5 december 2014, som inbjuden fakultetsopponent, övervara disputationen och föra ett stimulerande samtal med Pontus Wallin om hans avhandling "Authoritarian Collaboration". Vad som följer är en sammanfattning av avhandlingens uppläggning och resultat, samt min bedömning av dess styrka och svagheter.

SAMMANFATTNING

Syftet med Pontus Wallins avhandling är att göra ett teoretiskt och empiriskt bidrag till diskussionen om offentligt online-deltagande – närmare bestämt så kallade "open government initiatives" (hädanefter kallade OGI) – i auktoritära regimer i allmänhet, och i Kina i synnerhet (11).¹ Wallin definierar OGI som "the attempt to improve the flow of three types of information: on the input side of government... on the throughput side

of government... and on the output side of government"; detta sägs svara mot regeringars initiativ till att öka deltagande, deliberation och transparens på internet (13). De mer specifika forskningsfrågorna han söker att besvara är: (1) Hur påverkas kinesiska medborgare av identitetsregistrering online i deras interaktion med OGI:s?; och (2) Vad är OGI:s "autokratiska potential" givet att identitetsregistrering online tillämpas? (21).

Avhandlingen är indelad i 7 kapitel utöver inledningskapitlet, och jag kommer för enkelhetens skull sammanfatta den kapitelvis. Kapitel 2 är en introduktion till en "cybernetisk" teori om politik som ett system av informationsflöden. Närmare bestämt föreslås en ny definition av "autokrati" (*autocracy*) som "the systematic sustain of information distortion" (40), inspirerad av två av Karl Deutsch och Harry Ecksteins klassiska arbeten från 1960- och 1970-talen.² En av poängerna i detta kapitel är att "autokrati" i denna mening är ett fenomen som kan återfinnas i alla politiska system, även sådana som utifrån andra bestämningsgrunder skulle kunna kallas för "demokratiska" (ett begrepp som Wallin dock ger en annan innebörd än den gängse). En annan slutsats är att den så kallade "auktoritära deliberationsparadoxen" – som enkelt uttryckt innebär att det framstår som en paradox att en auktoritär regim som den kinesiska kan vara så intresserad av att bjuda in sina medborgare till diskussion och dialog (10) – kan upplösas utifrån det valda cybernetiskt-teoretiska perspektivet.

Kapitel 3 är sedan ett teoretiskt försök att tillämpa cybernetisk teori på fyra olika styrningsmodeller, närmare bestämt demokratisk, representativ, deliberativ, och kollektiv styrning, i syfte att diskutera deras "autokratiska potential". Med hjälp av en liknelse om hur man reglerar trafiken på en väg

1 Fortsättningsvis avser siffror inom parentes sidhänvisningar till avhandlingen.

2 Karl Deutsch, *The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control*. New York: Free Press, 1963; Harry Eckstein, "Authority patterns: A structural basis for political inquiry." *The American Political Science Review* 67 (4):1142-1161, 1973.

beskrivs dessa som att reglerna sätts: av trafikanterna själva (demokrati); av en uppsättning valda representanter (representation); med hjälp av diskussionsfora (deliberation); genom att automatiserade system som samlar information om väg- och trafikförhållandena kombineras med möjligheter till feedback från användarna (kollaborativ styrning) (40). Dessa fyra modeller återkommer senare i kapitel 7 av avhandlingen som ett analysverktyg för att strukturera intervjuaren i Wallins undersökning av kinesiska studenter.

Kapitel 4 introducerar begreppet "entropi" som en möjlig indikator på – eller åtminstone mätbar konsekvens av – autokrati. Närmare bestämt utvecklas ett antal analyskategorier utifrån Hirschmans klassiska bok *Exit, Voice and Loyalty*,³ där dessa tre begrepp tolkas cybernetiskt som tre typer av entropi. Tanken med kapitlet är att förflytta det teoretiska ramverket närmare empirin, vilket framför allt sker genom att introducera begreppet *anonymitet* (85). Då tidigare forskning ger vid handen att vi bör förvänta oss att anonymitet leder till mer aktivt deltagande i online fora, härleds en förväntan om att så borde vara fallet även i Kina. Detta borde lämpligast prövas med hjälp av experimentell metod. Kapitel 5 går sedan in på den experimentella design som kommit till användning i avhandlingen för att testa denna hypotes, dvs. att ökad anonymitet borde leda till ökad produktion av online-innehåll (102). Designen är ett så kallat "lab-in-the-field"-experiment, vilket innebär att randomiserad kontroll utförs i experimentpersonernas naturliga miljö, inte i ett laboratorium. På ett kinesiskt universitet har 50 (49 efter bortfall) studenter slumpmässigt delats in i experiment- och kontrollgrupp. Samtliga har först besvarat en datoriserad enkät. Därefter har experimentgruppen ombetts logga in på nätet utan att behöva uppge sin personliga identitet, medan

kontrollgruppen ombetts använda sin student-ID och lösenord (101). Deltagarna observeras sedan genom en dold programvara som "spelar in" vad de gör online, och här fångas såväl "talhandlingar" (*speech acts*), "klickhandlingar" (*click acts*) och "läshandlingar" (*read acts*) (109f). Efteråt har samtliga deltagare intervjuats i en de-briefing under semi-strukturerade former.

I kapitel 6 följer så resultaten från själva experimentet. Det visar sig i allt väsentligt saknas statistiskt signifikanta skillnader mellan kontroll- och experimentgrupp. Med undantag för antalet omröstningar man deltagit i – där resultatet går i motsatt riktning och är statistiskt signifikant – är de anonymiserade användarna inte mer aktiva mätt i termer av tid de ägnat åt innehåll, antalet länkar de sett eller i termer av ett sammanfattande index som tar hänsyn till alla online-aktiviteter. I experimentgruppen finns dock ett signifikant samband mellan intentioner avgivna före experimentet och observerat beteende ifråga om antalet länkar som sågs och uttryck för specifika intressen, ett samband som saknades i kontrollgruppen. Den anonyma experimentgruppen visade sig också mer benägen än kontrollgruppen att kritisera själva internet-forumet, och mindre benägen att ge uttryck för nationalistiska böjelser – även om dessa skillnader aldrig var statistiskt signifikanta. En majoritet av deltagarna i båda grupperna önskade logga ut från forumet innan tiden för experimentet löpt ut.

I kapitel 7 sammanfattas resultaten från de semi-strukturerade uppföljningsintervjuerna. Först återkommer de fyra styrningsmodellerna eller typerna av autokrati från kapitel 3, här som fyra olika skäl till missnöje hos experimentdeltagarna. Den typ av missnöje som tycks mest framträdande är det "deliberativa", vilket innebär upplevda inskränkningar av hur internet-forumets administratör tolkat

3 Albert O. Hirschman, 1970. *Exit, Voice and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations and States*. Cambridge: Harvard University Press.

deras deltagande och aktiviteter (s145), samt det "kollaborativa", vilket innebär missnöje eller obekvämheter med de allmänna verktygen på internet-forumet (148f). Därefter används intervjuaren för att tolka två andra av skillnaderna mellan experiment- och kontrollgrupp: att de anonymiserade "hopade av" i större utsträckning, samt att de i lägre utsträckning uttryckte nationalistiska böjelser.

Slutligen knyts säcken ihop i kapitel 8, där resultaten återigen sammanfattas och sätts in i en bredare diskussion som även innefattar vissa normativa och framåtblickande – eller med författarens ord: preskriptiva och prediktiva – aspekter av OGI i Kina. Vad gäller det senare drar författaren, om än med stor försiktighet, slutsatsen att OGI kan leda till en stabilisering av autokrati i Kina genom att främja medborgarnas lojalitet (171). Avhandlingen avslutas med en räkka frågor för framtida forskning att besvara, och en personlig anekdot av betydelse för hur avhandlingsprojektet en gång började.

STYRKOR OCH SVAGHETER

Min övergripande bedömning är att Wallin producerat är en mycket välskriven avhandling, om ett högaktuellt och mycket relevant ämne, både ur ett inom- och utomvetenskapligt perspektiv. Den teoretiska diskussionen om ett cybernetiskt autokratibegrepp är både nyanserad och sinnrik, och vittnar om en bred beläsenhet i ett antal olika samhällsvetenskapliga litteraturer. Fältexperimentet är noga genomtänkt och förefaller väl genomfört, dataanalysen är mångfacetterad och omfattande och innehåller även ett visst mått av metodologisk innovation i form av kombinationen experiment/semi-strukturerade intervjuer. Det empiriska resultatet att anonymisering inte får de förväntade effekterna är väl underbyggt och intresseväckande. Den mer generella slutsatsen att OGI mer tycks fungera som ett sätt att kanalisera lojalitet mot systemet än som ett verktyg för fördjupad demokratisk dialog är också det ett

viktigt korrektiv till vissa mer optimistiska röster i den bredare debatten om sambandet mellan internet/sociala medier och regimförändring i världen.

Detta innebär dock inte att jag anser att avhandlingen saknar brister. Trots den språkliga poleringen är avhandlingen emellanåt snårigt skriven och inte helt konsekvent disponerad. Inledningskapitlet är till exempel allt annat än en linjär historia. Först ges det allmänna syftet, som nämnts ovan (11), sedan följer något som kallas för "the research proposition", uppdelat i fyra delar – beskrivning, förklaring, prediktion och preskription. Därefter följer ett stycke med inte mindre än åtta frågor författaren anser att "one should dare to ask" (20), men vilka till största delen sedan aldrig besvaras (jfr 165f). Sedan följer påståendet att avhandlingen i stället för att besvara dessa åtta frågor ska koncentreras till en hypotes, som dock inte anges i detta skede. I stället mynnar stycket ut i de två forskningsfrågorna om anonymitet och autokratisk potential (21). Detta okonventionella upplägg av ett inledningskapitel ger ett något förvirrande intryck och tycks bottna i en sammanblandning mellan å ena sidan avhandlingsförfattarens personliga nyfikenhet – vad som fått honom att skriva denna avhandling, vilka frågor som intresserar honom personligen – och å den andra de frågor som han faktiskt kommit att undersöka och försökt besvara. Ur ett bredare perspektiv tycks den bottna i en bland vissa avhandlingsförfattare inte ovanligt förekommande sammanblandning mellan den slutgiltiga avhandlingen som skriven produkt och den intellektuella process som lett fram till den (se t. ex. 22).

Jag tycker också att avhandlingens empiriska bidrag är mer begränsat än vad författaren vill ge sken av. Det handlar trots allt bara om ett enda experiment, vars huvudresultat dessutom är ett nollresultat. Vad det valda online-forumet säger om andra möjliga online-fora i Kina, huruvida universitetsstudenter är representativa för befolkningen i stort, och mer allmänt huruvida resultaten

har bärighet för andra auktoritära regimer utanför Kina är något författaren inte ägnar någon uppmärksamhet åt att diskutera.

De semi-strukturerade intervjuerna utgör förvisso ett intressant komplement till experimentresultaten, men möjligheten att pröva bärigheten i en tolkning av varför kontroll- och experimentgrupp inte nämnvärt skilde sig åt tas tyvärr aldrig till vara. En inte orimlig tolkning av detta nollresultat är nämligen att de "anonymiserade användarna" (experimentgruppen) i själva verket inte upplevde sig som anonyma. Med tanke på att den kinesiska partiapparaten är känd för sin hårda bevakning av internet är detta inte en helt långsökt tanke. I experimentella termer skulle den innebära att nollresultatet i själva verket beror på att någon egentlig experimentell behandling aldrig infördes, dvs. att alla deltagarna kände sig i någon mening övervakade eller icke-anonyma. Med hjälp av uppföljningsintervjuerna hade denna tolkning systematiskt kunnat prövas, men detta görs dessvärre inte. Lite väl mycket tid och möda ägnas i stället åt att krama musten ur vissa andra icke-signifikanta fynd.

Avhandlingens empiriska resultat hade också kunnat stärkas avsevärt om flera kompletterande experiment hade utförts. Exempelvis hade ett renodlat laboratorieexperiment på ett effektivare sätt kunna renodla effekten av anonymisering som experimentbehandling.

Avhandlingens allra främsta brist skulle jag dock säga består i en tydlig dissonans mellan teoretisk överbyggnad och empiriska resultat. Framför allt lyckas inte författaren fullt ut knyta tillbaka de empiriska fynden till det teoretiska ramverket, eller omvänt: det är inte helt uppenbart för läsaren vad av

de empiriska resultaten från framför allt den experimentella studien som hade gått förlorat utan den cybernetiska ansatsen.⁴ Den teoretiska analysapparaten är dessutom komplex och omfattande, men det är inte alla gånger helt uppenbart för läsaren vari mervärdet består i alla teoretiska, för att inte säga etymologiska, exkurser. Till detta intryck bidrar också författarens benägenhet att utveckla egna begrepp utan närmare koppling till den bredare eller modernare litteraturen på området, något som emellanåt leder till skapandet av ett eget isolerat teoretiskt universum, som både är svårt att förstå för den oinvigde och vars relevans för annan forskning på området inte alltid är uppenbar. Det främsta exemplet på det är avhandlingens mest centrala begrepp, autokrati, som numer oftast brukar definieras som motsatsen till demokrati, ett språkbruk Wallin alltså vänder sig emot genom att i stället ge det ovan nämnda cybernetiskt-teoretiska innebörd. Ett annat exempel är begreppet demokrati, som han uteslutande definierar i termer av inklusiviteten hos demos, eller vilka som ska få tillträde till forumet (53f). Ett tredje exempel är deliberation, som i Wallins behandling enbart handlar om den ovan nämnda "administratörsfunktionen" (60).

Begreppet "entropi", som Wallin lånar av Deutsch, har heller inget självklart mervärde. En indikation på det är att begreppet aldrig definieras helt entydigt,⁵ en annan att det ofta förekommer i kombination med andra begrepp, såsom "voice as entropy", "exit as entropy" och "loyalty as entropy". Begreppet definieras alltså i relation till andra begrepp, vilket ger ett intryck av att det med fördel hade kunnat utelämnas.

4 Det är inte heller alla gånger uppenbart vilka av de *teoretiska* resultaten som hade gått förlorade. Det är i alla fall för mig inte uppenbart att Wallin har rätt i sitt påstående att det är den cybernetiskt-teoretiska ansatsen som "löser upp" paradoxen med auktoritär deliberation.

5 I en fotnot (31) hänvisas till Deutsch (1963) som definierar entropi som "missing information". Detta är dock ett begreppsbruk Wallin inte konsekvent håller sig till. Andra försök till bestämningar är "dispersal of information" (65), "information distortion" (68), eller "energy that does not come to productive use" (80).

Dessa exempel på egensinnig begreppsavvändning gör onekligen avhandlingens teoretiska bidrag originellt. Men denna originalitet kommer på bekostnad av intersubjektiviteten, dvs. möjligheten att kommunicera med det omgivande forskarsamhället. Personligen hör jag till dem som föredrar forskning som är konventionell ifråga om hur man *presenterar* sitt teoretiska och empiriska bidrag, men originell ifråga om vad som *utgör* detta bidrag. Wallins avhandling är snarare ett exempel på motsatsen.

Jan Teorell är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
E-post: jan.teorell@svet.lu.se

Replik till Jan Teorell

Pontus Wallin

Först och främst vill jag tacka professor Jan Teorell för en mycket gedigen genomgång av min avhandling, både muntligt vid disputationen och sedan skriftligt i Statsvetenskaplig tidskrift. Teorell lyckas på ett bra sätt sammanfatta ämnet för avhandlingen och de vunna resultaten. Samtidigt finns det delar av recensionen som tvingar mig att lämna en kort

replik. Teorell skriver att avhandlingens slutsatser erbjuder ett viktigt korrektiv till vissa mer optimistiska röster i den bredare debatten om sambandet mellan internet/sociala medier och regimförändring i världen. Samtidigt skriver han att avhandlingen är originell i sitt sätt att presentera resultaten men konventionell ifråga om vad resultaten faktiskt utgör.

Genom hela avhandlingen argumenterar jag för att det krävs en viss perspektivförskjutning i studiet av samtida autokrati. Jag försöker sedan erbjuda en sådan perspektivförskjutning genom en teoretisk diskussion som utmynnar i, vad jag menar är, en mer universellt gångbar definition av autokrati. Det är med hjälp av denna definition som jag sedan kan diskutera graden av autokrati i styrningsprocesser oberoende av om de utspelas i en på pappret auktoritär eller demokratisk kontext. Detta löser i sin tur upp paradoxen om auktoritär deliberation och erbjuder oss bättre möjligheter att kritiskt utvärdera initiativ för öppen styrning i olika sammanhang. Avhandlingen förutsätter därmed viss originalitet i sättet att tala om autokrati och presentationen blir därför inte oviktig för att avhandlingen ska kunna erbjuda ett viktigt korrektiv till tidigare forskning.

Pontus Wallin är verksam vid Linnéuniversitetet.
E-post: pontus.wallin@lnu.se